

triv Ukraïny vid 15.04.2015, № 215. Available at: <http://www.treasury.gov.ua>

10. Porjadok kaznachejs'kogo obslugovuvannja dohodiv ta inshyh nadhodzen' derzhavnogo bjudzhetu (2013). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv Ukraïny vid 29.01.2013, № 43. Available at: <http://www.treasury.gov.ua>

11. Zubenko, V. V., Samchyns'ka, I. V., Rudyk, A. Ju. et al (2015). Bjudzhetnyj monitoring: Analiz vykonannja bjudzhetu za 2014 rik. IBSED. Proekt «Zmichennja miscevoi finansovoi' initsiatyvy (ZMFI-II) vprovadzhenja», USAID. Kyiv, 77. Available at: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202014/ukr/KV_IV_2014_Monitoring_ukr.pdf

12. Porjadok kaznachejs'kogo obslugovuvannja derzhavnogo bjudzhetu za vytratamy (2012). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv vid 24.12.2012, № 1407. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>

13. Porjadok rejestracij ta obliku bjudzhetnyh zobov'jazan' rozporjadnykiv bjudzhetnyh koshtiv ta oderzhuvachiv bjudzhetnyh koshtiv v organah Derzhavnoi' kaznachejs'koi' sluzhby Ukraïny (2012). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv vid 02.03.2012, № 309. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>

14. Porjadok formuvannja Jedynogo rejestru rozporjadnykiv ta oderzhuvachiv bjudzhetnyh koshtiv (2008). Zatverdzenyj nakazom Derzhavnogo kaznachejstva Ukraïny vid 05.02.2008, № 40. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0137-08>

15. Porjadok formuvannja Jedynogo rejestru rozporjadnykiv bjudzhetnyh koshtiv ta oderzhuvachiv bjudzhetnyh koshtiv (2011). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv Ukraïny vid 22.12.2011, 1691. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0137-08>

16. Porjadok kaznachejs'kogo obslugovuvannja derzhavnogo bjudzhetu za vytratamy (2012). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv vid 24.12.2012, № 1407. Available at: <http://www.minfin.gov.ua>

17. Porjadok provedennja ocinky vykonannja golovnym buhgalterom bjudzhetnoi' ustanovy svoi'h povnovazhen' (2014). Zatverdzenyj nakazom Ministerstva finansiv Ukraïny vid 01.12.2011, № 1537. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1460-11>

18. Tipove polozhennja pro buhgalters'ku sluzhbu bjudzhetnoi' ustanovi (2011). Zatverdzeno postanovoju Kabinetu Ministriv Ukraïni vid 26.01.2011, № 59. Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/59-2011-%D0%BF>

19. Sushko, N. I. (2013). Kaznachei' Jevropejs'kogo i Central'noaziats'kogo regioniv diljat'sja dosvidom roboty. Kazna Ukraïny, 2 (17), 10–14.

20. Report the Treasury Community of Practice (TCOP) workshop on “Internal Control and the Role of a Modern Treasury” (2013). Available at: <http://www.pempal.org/event/eventitem/read/82/206>

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Ловінська Л. Г.
Дата надходження рукопису 23.10.2015*

Сушко Наталія Іванівна, кандидат економічних наук, доцент, Відділ методології бухгалтерського обліку, НДФІ ДННУ «Академія фінансового управління», вул. О. Гончара, 46/48, м. Київ, Україна, 01034
E-mail: nisushko@ukr.net

УДК 378.14:339.166.5

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.54054

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕЗУЛЬТАТАМИ ТВОРЧОЇ, ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ - ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ ОСВІТЯН, НАУКОВЦІВ І ПІДПРИЄМЦІВ

© Т. С. Новородовська

У статті розкриваються особливості виявлення у результатах творчої, інноваційної, наукової та науково-методичної роботи об'єктів інтелектуальної власності, їх охорони, правового регулювання й використання в умовах професійної діяльності. Надані пропозиції щодо вдосконалення системи управління освітніми організаціями на основі взаємовідносин, що виникають у процесі створення об'єктів інтелектуальної власності

Ключові слова: творча діяльність, інноваційна діяльність, професійна освіта, інтелектуальна власність, об'єкти права

The article discusses the features of identification in the creative, innovative, scientific and methodical work of the intellectual property objects, their protection, regulation and use in professional educational activities. There are given proposals for the improvement of the management system of educational institutions on the basis of the relationship that come from the process of creation of intellectual property

Keywords: creative activity, innovation activity, vocational training, intellectual property, objects of right

1. Вступ

У сучасних умовах інтелектуальна власність набуває визначального характеру в процесах економічного, соціального і культурного розвитку країн

світу. Тому так необхідно фахівцям усіх галузей бути достатньо обізнаними в основах інтелектуальної власності, інноваційних технологіях та управлінні інтелектуальною власністю.

Існують особливості виявлення у результатах творчої, інноваційної, наукової та науково-методичної роботи об'єктів інтелектуальної власності, їх охорони, правового регулювання й використання в умовах професійної освітньої діяльності. Тому актуальним є вдосконалення системи управління підприємствами й організаціями на основі взаємовідносин, що виникають у процесі створення об'єктів інтелектуальної власності:

– система інтелектуальної власності дозволить охороняти й захищати результати творчої, інноваційної діяльності від незаконного використання, ефективно ними розпоряджатися і отримувати матеріальну й моральну винагороду з їх реалізації;

– вибір серед результатів творчої діяльності тих, на які доцільно отримати права, є першим практичним завданням управління інтелектуальною власністю. Правильно сформована політика у сфері інтелектуальної власності є важливим чинником активізації інноваційної діяльності, вдосконалення наукової роботи;

– особливою складовою цієї політики має стати створення системи мотивації й стимулювання творчої діяльності працівників, сприяння винахідницькій діяльності. Адже їх професійна самореалізація ґрунтується на творчому підході, результативній науковій та інноваційній діяльності, постійному підвищенні рівня кваліфікації й майстерності.

Характерним для сфери інтелектуальної власності можна вважати наступне:

– всі об'єкти інтелектуальної власності – результати або прояви діяльності розуму людини, її таланту в області науки, техніки, літератури, мистецтва;

– результати інтелектуальної діяльності мають вартісні оцінки, як й інші продукти людської праці, і можуть давати корисний ефект (економічний, соціальний).

2. Постановка проблеми

Перехід економіки України на ринкові відносини зумовив необхідність підвищення вимог до всієї вітчизняної системи освіти, до підготовки висококваліфікованих кадрів. Система освіти – одна з підсистем життєдіяльності суспільства і держави, спрямована на забезпечення реалізації права людини на освіту. Суттєво впливає на розвиток системи освіти, галузевої і регіональної спеціалізації вищих та професійно-технічних навчальних закладів замовлення на фахівців різного рівня кваліфікації, яке формують промислові підприємства та приватні фірми.

Майже щодня на ринку з'являються нові продукти, торгові марки і промислові зразки, об'єкти авторського права, що є результатом постійної новаторської діяльності людини. Однак, не завжди автори, винахідники, науково-педагогічні працівники достатньо обізнані стосовно того, як ефективніше використати їх новаторський і творчий потенціал, як забезпечити охорону й захист прав інтелектуальної власності. Залишений без охорони корисний винахід або витвір може бути втрачений, залишивши винахідника або автора без визнання або винагороди. Тому виникає нагальна потреба в управлінні сферою інте-

лектуальної власності, сформованою на основі результатів творчої, наукової та інноваційної діяльності освітян, науковців й підприємців.

3. Аналіз публікацій

Інтелектуальна власність притаманна усім без винятку сферам і галузям діяльності людини, тому дослідження результативності творчої, наукової, інноваційної діяльності проводяться у різних наукових напрямках і галузях використання, що відображається у великій кількості публікацій, зокрема [1–3].

Проблеми створення й використання об'єктів інтелектуальної власності досліджуються в працях учених і практиків у цій сфері [4–6]. Специфіка сфери інтелектуальної власності та її об'єктів має відображення у багатьох законодавчих актах, зокрема [7–9].

Метою статті є визначення особливостей та умов щодо вдосконалення процесу використання результатів творчої, наукової, інноваційної діяльності у якості об'єктів права інтелектуальної власності.

4. Інтелектуальна власність як результат творчої, інноваційної діяльності

Сучасні тенденції розвитку системи освіти тісно пов'язані з інноваційною діяльністю – з процесом внесення якісно нових елементів в освіту. При цьому під інновацією розуміють кінцевий продукт застосування новизни з метою зміни об'єкта управління й забезпечення економічного, соціального, науково-технічного, екологічного та іншого ефекту. Освітня інновація включає педагогічну, науково-виробничу та соціально-економічну складові. А новизна розглядається як оформлений результат фундаментальних досліджень, прикладних досліджень, розробок чи експериментальних робіт у будь-якій сфері діяльності з метою підвищення її ефективності, що може мати вигляд: відкриття, винаходу, технології [1].

Серед педагогічних інноваційних технологій найбільшого пріоритету набувають «активні» та «інтерактивні» (комп'ютерні, мультимедійні, телекомунікаційні, дистанційні). Педагогічна інноваційна технологія – це якісно нова сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання й управління, що привносять суттєву зміну в результат педагогічного процесу [2].

Інноваційні розробки вимагають застосування творчого і наукового потенціалу педагогів. Серед форм оволодіння педагогічними працівниками знаннями та вміннями у сфері інноваційної та інтелектуальної діяльності, а відтак – і форм підвищення професійного рівня науково-педагогічних працівників, виділяють: науково-практичні конференції, семінари–практикуми, проблемні творчі семінари тощо. Найважливішою умовою успішності інноваційної діяльності вважається психологічна готовність фахівців до прийняття нововведення.

Результати творчої, наукової та інноваційної діяльності освітян часто визначаються як об'єкти права інтелектуальної власності. Особливу роль у становленні сучасного викладача відіграє його наукова діяльність. Зовсім недавно вважалося, що наукова діяльність притаманна тільки вищій школі, але

сьогодні можна з упевненістю констатувати її як необхідну складову й професійно-технічної, навіть загальноосвітньої школи. Наука є органічною частиною освіти, базовим елементом і рушійною силою її розвитку. Вона забезпечує безперервність процесу пізнання, теоретично-концептуальні та методичні засади навчально-виховної діяльності, становлення освіченої, всебічно розвиненої особистості та розширеного відтворення інтелектуального потенціалу суспільства. Наука, культура і техніка можуть динамічно розвиватися лише за наявності відповідних умов, до яких належить і правове закріплення певних правил використання результатів інтелектуальної діяльності – творів літератури, мистецтва і науки, винаходів, корисних моделей, промислових зразків та інших об'єктів інтелектуальної власності [4].

Усі результати інтелектуальної діяльності стають об'єктами правової охорони лише за однієї необхідної умови – цей результат має відповідати вимогам закону. Усі об'єкти інтелектуальної власності можна поділити на такі основні групи:

– твори науки, літератури і мистецтва (об'єкти авторського права) та суміжні права;

– об'єкти промислової власності та засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг, що підлягають державній реєстрації.

Відносини, що виникають у процесі людської творчої діяльності, у результаті якої створюються об'єкти інтелектуальної власності, вимагають правового регулювання. Основу цих відносин визначено у статтях 41 та 54 Конституції України, де йдеться про те, що кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. При цьому громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних

і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом.

Отже, законодавче регулювання необхідне перш за все для встановлення порядку в отриманні охорони та захисту прав людини на результати творчої діяльності. Основними суб'єктами цих відносин, згідно з діючим законодавством України, вважаються автори творів, виконавці, винахідники та інші особи, а в науковій сфері – наукові працівники. Останні, маючи відповідну кваліфікацію (незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання), професійно займаючись науковою, науково-технічною, науково-педагогічною діяльністю, досягають певних творчих результатів, серед яких – нові знання, одержані в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень, нові конструктивні чи технологічні рішення, наукові відкриття, винаходи, монографії, підручники, наукові статті та ін. Інтелектуальна власність є важливою складовою інтелектуального потенціалу всього освітянського простору.

Для інтелектуальної власності як нематеріального об'єкту основним способом охорони є видача автору охоронного документа: патенту чи свідоцтва. Суть охорони прав на інтелектуальну власність полягає в тому, що автор (розроблювач) об'єкта або інша визнана законом особа одержує від держави виключні права на створений об'єкт інтелектуальної власності на визначений період часу. Ці права регламентуються охоронним документом, що видається власнику об'єкта інтелектуальної власності [5]. Перелік законодавчо-нормативних актів щодо охорони прав на основні об'єкти інтелектуальної власності наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Охорона права інтелектуальної власності законами та Цивільним кодексом України

№ з/п	Об'єкт права інтелектуальної власності	Цивільний кодекс України [7]	Спеціальний закон
1	Твори у галузі науки, літератури і мистецтва	Глава 36	Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.93 р. №3792-ХІІ [8]
2	Виконання, фонограми, відеограми, програми (передачі) організацій мовлення	Глава 37	Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.93 р. №3792-ХІІ [8]
3	Винаходи і корисні моделі	Глава 39	Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.93 р. №3687-ХІІ [9]

За здійснення політики у сфері інтелектуальної власності в Україні відповідає Державна служба інтелектуальної власності – орган державного управління, що уповноважений представляти, реєструвати і підтримувати на території України права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, зазначення походження товарів, топографії інтегральних мікросхем, а також здійснювати реєстрацію об'єктів авторського права: творів літератури і мистецтва, комп'ютерних програм, баз даних тощо. Важливою функцією опікуються вищі навчальні заклади, що мають спеціальність «Інтелекту-

альна власність» – здійснюють підготовку та підвищення кваліфікації фахівців у сфері інтелектуальної власності.

Міжнародну систему інтелектуальної власності очолює Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), яка знаходиться у Женеві (Швейцарія). Головними завданнями ВОІВ є: поліпшення взаєморозуміння і розвиток співробітництва між державами в інтересах їх взаємної користі у сфері інтелектуальної власності, заохочення творчої діяльності, сприяння охороні прав інтелектуальної власності в усьому світі, модернізація та підвищення ефективності

адміністративної діяльності міжнародних угод, що створені у сфері охорони промислової власності, літературних і художніх творів тощо [5].

Освітня, зважаючи на специфіку своєї діяльності, частіше мають справу з об'єктами авторського права. Право інтелектуальної власності на твори науки, літератури і мистецтва виникає із самого факту створення твору. Стаття 11 п. 2 Закону України «Про авторське право і суміжні права» проголошує: «Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація твору чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей». Проте за бажанням автор для засвідчення свого авторства або будь-якої виключної правочинності може зареєструвати ці права в офіційному державному реєстрі. На об'єкти авторського права може видаватися охоронний документ – авторське свідоцтво. Твір науки, літератури і мистецтва стає об'єктом правової охорони незалежно від того, чи оприлюднений він, чи не оприлюднений.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» уточнює, що передача майнових прав автора (чи іншої особи яка має авторське право) оформляється авторським договором [8]. Договір про передачу майнових прав на твір укладається в письмовій формі і підписується сторонами. Авторська винагорода визначається в ліцензійному договорі на використання твору у вигляді відсотків від доходу, отриманого від такого використання, або у вигляді фіксованої суми [6]. Авторське право має чинність на території України незалежно від громадянства і постійного місця проживання авторів, твори яких вперше опубліковані або не опубліковані, але перебувають в об'єктивній формі на території України.

Науково-технічні досягнення можуть бути визнані як об'єкти права промислової власності тільки після їх реєстрації і видачі охоронного документа. Державна кваліфікація здійснюється на підставі проведення спеціальних експертиз, відповідно до патентних законів і відомчих нормативних актів. Так, наприклад, експертизи заявок на винаходи і корисні моделі здійснюються відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [9]. Патентами охороняються винаходи, корисні моделі, промислові зразки. За чинним законодавством України про інтелектуальну власність патент можна визначити як охоронний документ, що засвідчує особисті немайнові і майнові права патентовласника на об'єкт інтелектуальної власності. Патент – це техніко-юридичний документ, що засвідчує визнання заявленої пропозиції об'єктом інтелектуальної власності, авторство на цей об'єкт, пріоритет і право власності на зазначений об'єкт [5].

Система інтелектуальної власності потребує ефективного управління як на державному рівні, так і на рівні організації. Тому так важливе створення підрозділів з питань управління сферою інтелектуальної власності в організаційній структурі навчального закладу або іншої освітньої установи чи організації. Це має бути підрозділ, що відповідав би за здійснення інноваційної, науково-технічної політи-

ки, управління, узагальнення й впровадження результатів творчих, наукових досліджень. Підрозділ з питань інтелектуальної власності має право на функціонування не тільки у вищих навчальних закладах, але й у професійно-технічних. У своїй діяльності він повинен тісно співпрацювати з науково-методичними (методичними) підрозділами – центрами, відділами, кабінетами тощо. Адже саме результати творчої діяльності, до якої відносять і науково-методичну роботу викладачів, часто набувають статусу об'єктів права інтелектуальної власності.

Відомо, що якість підготовки фахівців безпосередньо залежить від стану системи науково-методичної роботи в навчальних закладах. Успішно організована науково-методична робота сприяє запровадженню таких інноваційних технологій, як модульне навчання, рейтингова система оцінювання знань, моделювання навчально-виховних процесів, захист курсових та дипломних проектів в умовах, наближених до реальних виробничих тощо [3]. Складовою ж інноваційних технологій є об'єкти інтелектуальної власності.

Потрібно зазначити, що серед колективних форм організації науково-методичної роботи актуальний характер носить проведення конференцій: науково-методичних, науково-теоретичних, науково-практичних, проведенню яких передують наукові дослідження, окремі результати яких доцільно охороняти правом інтелектуальної власності.

Система науково-методичної роботи за своїм змістом має бути безпосередньо пов'язана з конкретним профілем підготовки фахівців. Зважаючи на те, що практична підготовка студентів спрямована на поступову адаптацію майбутніх фахівців до конкретних умов професійної діяльності, особлива увага має бути приділена формуванню у них знань про інтелектуальну власність, що використовується в умовах виробництва. Особливим чином це стосується тих студентів, що працюють у співавторстві з викладачами-науковцями над створенням винаходів, технологій та інших об'єктів інтелектуальної власності.

Крім того, додаткову мотивацію на результативність творчої, наукової діяльності мають педагогічні працівники професійно-технічних закладів, технікумів та коледжів, що функціонують у складі навчально-науково-виробничих комплексів з вищими навчальними закладами [3]. У цьому випадку відбувається:

- поступове ускладнення системи науково-методичної роботи на основі створення умов для безперервного розвитку творчої особистості педагога;
- підвищення професійної кваліфікації педагогів, вдосконалення їх педагогічної майстерності та навичок наукової діяльності;
- формування і підвищення творчого потенціалу всього педагогічного колективу;
- прагнення викладачів до охорони власних методичних розробок авт. орським правом інтелектуальної власності;
- необхідність наукового підходу до управління системою науково-методичної роботи.

5. Результати досліджень

Існують особливості (спільні й відмінні), що стосуються сфери інтелектуальної власності в сучасних наукових організаціях й промислових підприємствах: економічного, правового, інноваційного й управлінського характеру.

Обґрунтовано необхідність удосконалення управління системою інтелектуальною власністю, особливо у вищих навчальних закладах як освітньо-наукових організаціях, що є найбільшими виробниками й постачальниками на ринок інноваційної продукції об'єктів права інтелектуальної власності – результатів творчої діяльності науково-педагогічних працівників. Підтверджено, що серед головних особливостей об'єктів права інтелектуальної власності – їх визначальний вплив на формування конкурентних переваг підприємств і організацій, що ними володіють і ефективно використовують, а також – на розвиток взаємовигідних відносин між наукою та підприємництвом.

6. Висновки

Доведено, що інтелектуальна власність – один з основних і необхідних елементів розвитку суспільства і прогресу людства. Протягом останніх десятиріч інтелектуальна власність набуває визначального характеру в процесах економічного, соціального і культурного розвитку країн світу. Інтелектуальна власність сприяє розвитку особистості, дозволяє усвідомити можливості власного розуму і реалізуватися в творчості.

Сьогодні інформація та знання, що лежать в основі інтелектуальної власності, є основними об'єктами управління, тому лідерами стають ті підприємства й організації, у тому числі й освітні, які швидко та якісно з ними працюють, аналізують і ефективно використовують. Удосконалення освітньої системи ґрунтується на багатьох аспектах, один з яких пов'язаний з аналізом й оцінкою її інтелектуальних ресурсів (нематеріальних об'єктів права інтелектуальної власності). Інтелектуальні ресурси при множуються й трансформуються в потужний інтелектуальний потенціал професійної освіти за рахунок наукових досягнень і результатів творчої діяльності педагогічних і науково-педагогічних працівників.

У сучасних умовах відбувається поступовий перехід від методичної роботи педагогів до науково-методичної, підвищується роль розвитку індивідуальної педагогічної творчості, збільшується значущість умінь педагогічних працівників самостійно здійснювати наукові дослідження, доводити результативність авторських розробок, інноваційних технологій.

Інтелектуальна власність у сучасних умовах є провідним інструментом інноваційного розвитку освітніх організацій. Створення й ефективного впровадження інтелектуальної власності дає змогу розвивати інноваційні технології, здійснювати управ-

лінські мотивації, підвищувати конкурентоспроможність освітньої, наукової й промислової галузей.

Література

1. Даниленко, Л. І. Освітній менеджмент [Текст]: навч. пос. / Л. І. Даниленко, Л. Карамушки. – Київ: Шкільний світ, 2003. – 400 с.
2. Даниленко, Л. І. Управління інноваційною діяльністю в загально-освітніх навчальних закладах [Текст]: монографія / Л. І. Даниленко. – Київ: Міленіум, 2004. – 358 с.
3. Корогод, Н. П. Управління системою науково-методичної роботи в технікумах [Текст]: навч. пос. / Н. П. Корогод. – Дніпропетровськ: Пороги, 2005. – 143 с.
4. Базилевич, В. Д. Інтелектуальна власність [Текст]: підручник / В. Д. Базилевич. – Київ: Знання, 2006. – 431 с.
5. Цибульов, П. М. Управління інтелектуальною власністю [Текст]: монографія / П. М. Цибульов, В. П. Чеботарьов, В. Г. Зінов, Ю. Суїні. – Київ: К.І.С., 2005. – 448 с.
6. Бутнік-Сіверський, О. Б. Економіка інтелектуальної власності [Текст] / О. Б. Бутнік-Сіверський. – Київ: Інститут інтелектуальної власності і права, 2004. – 296 с.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV зі змінами і доповненнями [Текст]. – Відомості Верховної Ради України. – 2003. – 40-44. – 356 с.
8. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.93 № 3792-XII (зі змінами і доповненнями) [Текст]. – Відомості Верховної Ради України. – 1994. – 13. – 64 с.
9. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.93 № 3687-XII (зі змінами і доповненнями) [Текст]. – Відомості Верховної Ради України. – 1994. – 7. – 32 с.

References

1. Danylenko, L. I., Karamushky, L. (2003). Osvitnij menedzhment [Knowledge Management]. Kyiv: Shkil'nyj svit, 400.
2. Danylenko, L. I. (2004). Upravlinnia innovatsijnoiu diial'nistiu v zahal'no-osvitnikh navchal'nykh zakladakh [Innovation management in general education schools] Kyiv: Milenium, 358.
3. Korogod, N. P. (2005). Upravlinnia systemoiu naukovo-metodychnoi roboty v tehnikumakh [Management of the system of scientific and methodological work in colleges]. Dnipropetrovs'k: Porohy, 143.
4. Bazylevych, V. D. (2006). Intelektual'na vlasnist': Pidruchnyk [Intellectual property: Textbook]. Kyiv: Znannia, 431.
5. Tsybul'ov, P. M., Chebotar'ov, V. P., Zinov, V. H., Suini, Yu. (2005). Upravlinnia intelektual'noiu vlasnistiu [Management of intellectual property]. Kyiv: K.I.S., 448.
6. Butnik-Sivers'kyj, O. B. (2004). Ekonomika intelektual'noi vlasnosti [Economy of intellectual property]. Kyiv: Instytut intelektual'noi vlasnosti i prava, 296.
7. Tsyvil'nyj kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV zi zminamy i dopovnenniamy [Civil Code of Ukraine of 16.01.2003 №435-IV amended] (2003). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 40-44, 356.
8. Zakon Ukrainy «Pro avtors'ke pravo i sumizhni prava» vid 23.12.93 № 3792-XII zi zminamy i dopovnenniamy [The Law of Ukraine "Copyright and Related Rights" dated 23.12.93 № 3792-XII amended] (1994). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 13, 64.

9. Zakon Ukrainy «Pro okhoronu prav na vynakhody i korynsni modeli» vid 15.12.93 № 3687-XII zi zminamy i dopovnenniamy [Law of Ukraine "Protection of Rights to In-

ventions and Utility Models" from 15.12.93 № 3687-XII amended] (1994). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 7, 32.

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Ковальчук К. Ф.
Дата надходження рукопису 14.10.2015*

Новородовська Тетяна Сергіївна, кандидат біологічних наук, доцент, кафедра інтелектуальної власності, Національна металургійна академія України, пр. Гагаріна, 4, м. Дніпропетровськ, Україна, 49600
E-mail: n.korogod@gmail.com

УДК 338.512

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.54027

ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ ПОТЕНЦИАЛОМ РАЗВИТИЯ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

© Е. И. Угодникова

Статья посвящена разработке обобщенного интегрального критерия оценки потенциала развития строительных предприятий. Разработанный показатель базируется на структуризации потенциала, учете весовых коэффициентов каждого из его структурных элементов и учитывает возможности привлечения капитала строительных предприятий. Предложен алгоритм проведения оценки потенциала и схема управления потенциалом развития строительного предприятия с учетом перспективных возможностей и скрытых ресурсов субъектов хозяйственной деятельности

Ключевые слова: потенциал развития, оценка потенциала, интегральный показатель оценки потенциала развития

The article is devoted to the development of the generalized integrated criterion of the evaluation of building enterprise development potential. The developed indicator is based on the potential structuring, accounting weighting factors of each structural elements and the possibility of building enterprise capital raising. The algorithm of the potential evaluation and the scheme of the management of building enterprise development potential with accounting future possibilities and hidden resources of business entities are proposed

Keywords: development potential, potential assessment, integrated indicator of evaluation of potential development

1. Введение

Тенденции развития строительных предприятий Украины с 1990-х годов показывают волнообразные тренды. Разрушение кооперационных связей, появление новых условий хозяйствования и установление других критериев к планированию производственного процесса наряду с устаревшими методиками управления и отсутствием ориентиров стратегического развития привели к долгосрочному кризису в строительной отрасли. Нарастание объемов строительства не имеет системного характера, волнообразные тенденции основных финансово-экономических показателей деятельности предприятий свидетельствуют об отсутствии комплексной концепции стратегического развития. Стратегическое развитие может быть обеспечено только путем реализации потенциала субъектов хозяйственной деятельности. Итак, актуальным является вопрос разработки системы оценки потенциала строительных предприятий, как базы для построения стратегического вектора развития.

2. Анализ публикаций

Актуальность проблемы определила широкий спектр исследований отечественных и зарубежных

ученых, занимавшихся разработкой вопросов оценки потенциала строительных предприятий. В частности, целесообразно обратиться к исследованиям И. Ансоффа, Дж. Э. Макдоннелла, В. Томаса, М. Даймани, А. Дарегивара, М. Годаро, Л. Н. Шутенко, В. Н. Свежковичная, А. Н. Тищенко, Н. А. Кизима, А. И. Кубаха, Е. В. Давискиба, А. В. Гиндуллиной, И. В. Федосеева, С. Ю. Стексовой, Р. В. Симионова, В. И. Торкатюка, А. И. Колосова, В. Н. Бабаева, Т. В. Момот [1–13] и другие. Работы И. Ансоффа, Дж. Э. Макдоннелла, В. Томаса посвящены классическим подходам к определению и анализа потенциала предприятия, которые рассматривают явные и скрытые возможности субъектов хозяйствования в первую очередь к рациональному использованию ресурсов. В исследованиях [6–10] осуществляются попытки объединения ряда теоретических концепций определения потенциала в рамках системного подхода с учетом проведения анализа экономического пространства предприятия. Н. А. Кизима и А. И. Кубаха занимались разработкой теоретико-методических концепций управления потенциалом предприятия, путем проведения предварительного планирования и последующего мониторинга хода реализации процесса использования потенциала. В работах Е. В. Давискиба, А. В. Гиндул-